



آب مجازی راهکاری برای مقابله با کم آبی با اتکای بر زعفران و جایگزینی برای کارخانه قند در تربت حیدریه

مریم سادات موسوی کیا^۱، عباس خاشعی سیوکی^{۱*}

^۱ دانشجو کارشناسی ارشد علوم و مهندسی مدیریت منابع آب دانشگاه بیرجند؛ Maryammoosavi427@yahoo.com

^۲ دانشیار گروه علوم و مهندسی منابع آب دانشگاه بیرجند؛ abbaskhashei@birjand.ac.ir

چکیده

بررسی نقش زعفران و چغندر قند در اشتغال زایی خانوارها و میزان آب مصرفی در شهرستان تربت حیدریه نشان داد که اشتغال زایی سالانه در کشت زعفران در شهرستان، ۱۷۲۶۷۰۵ نفر روز کارگر و برای کشت چغندر قند، ۴۸۷۵۰ نفر روز کارگر به کار مشغول هستند. تردیدی نیست که اشتغال در تمام مباحث اقتصادی یک بحث کلیدی و استراتژیک است. زیرا تأمین یا عدم تأمین اشتغال نیروی انسانی می تواند اثرات مثبت و منفی در چگونگی دستیابی به توسعه هر کشور داشته باشد. میزان درآمد حاصل از فروش هر کیلوگرم چغندر قند، ۲۳۴ تومان و هر کیلوگرم زعفران ۶۰۰۰۰۰۰ تومان و همچنین آب مصرفی برای تولید هر هکتار چغندر قند ۱۵۰۰۰ مترمکعب و زعفران، ۳۵۰۰ مترمکعب می باشد. در نتیجه زعفران از جهت ارزآوری و قابلیت صادرات و اشتغال زایی نسبت به چغندر قند شرایط مناسب تری را با توجه به منطقه دارد. در این تحقیق به تعیین آب مجازی چغندر قند و زعفران که از محصولات عمده شهرستان تربت حیدریه می باشد و از نظر سطح زیر کشت در رتبه دوم قرار دارد، پرداخته شده است.

کلمات کلیدی: آب مجازی، تربت حیدریه، چغندر قند، زعفران.

مقدمه

قرن ۲۱، آب نامیده شده است. پیش بینی می شود تا سال ۲۰۴۰ تقریباً ۳/۵ میلیارد نفر در دنیا در معرض بحران آب قرار خواهند داشت. از این میان کمتر از ۱/۲ میلیارد نفر به آب سالم دسترسی خواهند داشت. افت سفره آب زیرزمینی هم اکنون بزرگ ترین چالش حوزه آب این استان به شمار می رود. خراسان، مقام اول دشت ها و آب های زیرزمینی بحرانی کشور را داراست. از مجموع ۳۷ دشت آب در خراسان رضوی، ۳۴ دشت در وضعیت فوق بحرانی و ممنوعه و وضعیت ۱۵ دشت بحرانی می باشد. در حالی که میانگین بارندگی سالانه در کشور حدود ۲۵۰ میلی متر است، میانگین بارش در خراسان رضوی ۲۰۸ میلی متر است. با این حال بارندگی های مشهد و دیگر شهرستان های این استان تأثیر چندانی بر آب ذخیره شده در مخازن سدها ندارد. همچنین میزان رواناب های ناشی از بارندگی به ۶۴ درصد کاهش یافته است. دشت زاوه در شهرستان تربت حیدریه نیز در وضعیت بحرانی قرار دارد و دارای کسری مخزن به میزان ۳۹ میلیون مترمکعب است. دیگر دشت های این شهرستان دارای بیلان منفی است. آب، مهم ترین عامل در توسعه بخش کشاورزی است که نبود و یا کمبود آن عامل اصلی و محدودکننده این بخش در کشور ماست. بخش کشاورزی به خاطر تأمین اساسی ترین کالاهای مورد نیاز بشر یعنی مواد غذایی حائز اهمیت است و در اکثر کشورهای

^۱ - عباس خاشعی سیوکی - abbaskhashei@birjand.ac.ir